

The Tragedies of Chodesh Tevet from the Septuagint to Bible Criticism

1. פירוש המשנה לרמב"ם מסכת סנהדרין פרק י'

והיסוד השמיני הוא תורה מן השמים. והוא, שנאמין שכל התורה הזו הנמצאת בידינו היום הזה היא התורה שניתנה למשה, ושהיא כולה מפי הגבורה, כלומר שהגיעה עליו כולה מאת ה' הגעה שקורים אותה על דרך ההשאלה דבור, ואין יודע איכות אותה ההגעה אלא הוא עליו השלום אשר הגיעה אליו, ושהוא במעלת לבלר שקורין לפניו והוא כותב כולה תאריכה וספוריה ומצותיה, וכך נקרא מחוקק. ואין הבדל בין ובני חם כוש ומצרים ופוט וכנען, ושם אשתו מהיטבאל בת מטרד, או אנכי ה', ושמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, הכל מפי הגבורה והכל תורת ה' תמימה טהורה קדושה אמת. ולא נעשה מנשה אצלם כופר ופוקר יותר מכל כופר אחר אלא לפי שחשב שיש בתורה תוך וקלפה, ושאלו התאריכים והספורים אין תועלת בהם, ומשה מדעתו אמרם, וזהו ענין אין תורה מן השמים, אמרו שהוא האומר שכל התורה כולה מפי הקדוש ברוך הוא חוץ מפסוק אחד שלא אמרו הקדוש ברוך הוא אלא משה מפי עצמו וזה הוא כי דבר ה' בזה - יתעלה ה' ממה שאומרים הכופרים - אלא כל אות שבה יש בה חכמות ונפלאות למי שהבינו ה', ולא תושג תכלית חכמתה, ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים. ואין לאדם אלא להתפלל כמו דוד משיח אלהי יעקב שהתפלל גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. וכן פירושה המקובל גם הוא מפי הגבורה, וזה שאנו עושים היום צורת הסוכה והלולב והשופר והציצית והתפילים וזולתם היא עצמה הצורה שאמר ה' למשה ואמר לנו, והוא רק מוביל שליחות נאמן במה שהביא, והדבור המורה על היסוד הזה השמיני הוא אמרו בזאת תדעון כי ה' שלחני וכו' כי לא מלבי.

2. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צט עמוד א

והאומר אין תורה מן השמים וכו'. תנו רבנן: כי דבר ה' בזה ומצותו הפר הכרת תכרת - זה האומר אין תורה מן השמים. דבר אחר: כי דבר ה' בזה - זה אפיקורוס. דבר אחר: כי דבר ה' בזה - זה המגלה פנים בתורה, תניא אידך: כי דבר ה' בזה - זה האומר אין תורה מן השמים. ואפילו אמר: כל התורה כולה מן השמים, חוץ מפסוק זה שלא אמרו הקדוש ברוך הוא אלא משה מפי עצמו - זהו כי דבר ה' בזה. ואפילו אמר: כל התורה כולה מן השמים, חוץ מדקדוק זה, מקל וחומר זה, מגזרה שזו זו - זה הוא כי דבר ה' בזה. תניא, היה רבי מאיר אומר: הלומד תורה ואינו מלמדה - זה הוא דבר ה' בזה. רבי נתן אומר: כל מי שאינו משגיח על המשנה. רבי נהוראי אומר: כל שאפשר לעסוק בתורה ואינו עוסק.

3. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צט עמוד ב

תנו רבנן: והנפש אשר תעשה ביד רמה - זה מנשה בן חזקיה, שהיה יושב ודורש בהגדות של דופי. אמר: וכי לא היה לו למשה לכתוב אלא ואחות לוטן תמנע ותמנע היתה פילגש לאליפז וילך ראובן בימי קציר חטים וימצא דודאים בשדה? יצאה בת קול ואמרה לו: תשב באחריך תדבר בבן אמך תתן דפי אלה עשית והחרשתי דמית היות אהיה כמוך אוכיחך ואערכה לעיניך. ועליו מפורש בקבלה: הוי משכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה. מאי כעבות העגלה? אמר רבי אסי: יצר הרע, בתחלה דומה לחוט של כוביא ולבסוף דומה לעבות העגלה.

4. רמב"ם הלכות תשובה פרק ג הלכה ח

שלשה הן הכופרים בתורה: האומר שאין התורה מעם ה' אפילו פסוק אחד אפילו תיבה אחת אם אמר משה אמרו מפי עצמו הרי זה כופר בתורה,

5. רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק יג הלכה ו

שמונה פסוקים שבסוף התורה מותר לקרות אותם בבית הכנסת בפחות מעשרה, אף על פי שהכל תורה ד היא ומשה מפי הגבורה אמרם הואיל ומשמען שהם אחר מיתת משה הרי נשתנו ולפיכך מותר ליחיד לקרות אותן.

6. איגרת תחית המתים

אבל בפרק "חלק" בארנו שם כמו שימצאנו מי שישתכל בו אחר שהארכנו בדבר העולם הבא, ואמרנו שתחית המתים אין חלק למי שלא יאמין בה בתורת משה רבינו, אמנם אינה תכלית האחרונה

7. שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ג סימן קיד

עכ"פ כל הס"ת כולה נכתבה ע"י משה מפי הגבורה כל אות ואות ממש, ומי שאומר שאיכא אפילו רק אות אחת שכתב משה בעצמו הוא כופר בתורה ובכלל כי דבר ה' בזה, וכ"ש מי שיאמר שאיכא איזה דבר שאף משה לא כתבו אלא אחרים או שבאו אחרים והחסירו זה מן התורה שהם כופרים בתורה ובכלל כי דבר ה' בזה וכשיבא אחד ויאמר שלו צוה ה' לחסר או להוסיף אפילו רק אות אחת הוא נביא השקר שמיתתו בחנק כדאיתא ברמב"ם פ"ט מיסוה"ת ה"א. וממילא מה שכתוב לפ"מ שפי' אביו דוישם את אפרים לפני מנשה הוא על משה שאפרים היה בראש דגל שא"כ הוקשה לו דהיה לו לומר ואני שמתי את אפרים לפני מנשה שלכן מסיק דיהושע כתבו או אנשי כנה"ג כתבו, הוא כפירה בתורה על פסוק זה שלא כתבו משה מפי הגבורה, .

8. בראשית פרק יב

(ו) ויעבר אברם בארץ עד מקום שלום עד אלון מורה והכנעני אז בארץ:

9. אבן עזרא בראשית פרק יב פסוק ו

והכנעני אז בארץ יתכן שארץ כנען תפשה כנען מיד אחר. ואם איננו כן יש לו סוד. והמשכיל ידום:

10. תלמוד בבלי מסכת מגילה פרק א - מגילה נקראת [דף ב עמוד א]

דתניא: מעשה בתלמי המלך שכינס שבעים ושנים זקנים, והכניסן בשבעים ושנים בתים, ולא גילה להם על מה כינסן. ונכנס אצל כל אחד ואחד ואמר להם: כתבו לי תורת משה רבכם. נתן הקדוש ברוך הוא בלב כל אחד ואחד עצה, והסכימו כולן לדעת אחת. וכתבו לו אלהים בראשית, אעשה אדם בצלם ובדמות, ויכל ביום הששי, וישבות ביום השביעי, זכר ונקבה בראו, ולא כתבו בראם, הבה ארדה ואבלה שם שפתם, ותצחק שרה בקרובה, כי באפם הרגו שור וברצונם עקרו אבוס, ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכיבם על נושא בני אדם, ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים ובשאר ארצות ארבע מאות שנה, וישלח

את זאטוטי בני ישראל, ואל זאטוטי בני ישראל לא שלח ידו, [דף ט עמוד ב] לא חמד אחד מהם נשאתי, אשר חלק ה' אליהן אתם להאיר לכל העמים, וילך ויעבוד אלהים אחרים אשר לא צויתי לעובדם, וכתבו לו את צעירת הרגלים, ולא כתבו לו את הארנבת, מפני שאשתו של תלמי ארנבת שמה, שלא יאמר: שחקו בי היהודים והטילו שם אשתי בתורה.

11. מסכתות קטנות מסכת סופרים פרק א

מעשה בחמשה זקנים שכתבו לתלמי המלך את התורה יונית, והיה אותו היום קשה לישראל כיום שנעשה בו העגל, שלא הייתה התורה יכולה להתרגם כל צרכה. שוב מעשה בתלמי המלך, שכינס שבעים ושנים זקנים, והושיבם בשבעים ושנים בתים, ולא גלה להם על מה כינסם, נכנס אחר כל אחד ואחד מהם, אמר להם, כתבו לי תורת משה רבכם,

12. פירוש המשנה לרמב"ם מסכת מגילה פרק ב

ומה שייחד לשון יוני משאר לשונות לפי שהיה ידוע אצלם, הלא תראה אמרו לעיל בספרים לא התירו שיכתבו אלא יונית, והטעם לכך לפי שהם תרגמו את התורה בלשון יון לתלמי המלך ונתפרסם אצלם אותו התרגום עד שנעשה אצלם אותו הלשון כלשונם וכאלו הוא אשורית,

13. סדר רב עמרם גאון (הרפנס) סדר תענית

בשמונה בטבת נכתבה התורה בימי תלמי המלך יונית והחשך בא לעולם שלשה ימים.

14. שולחן ערוך אורח חיים הלכות תענית סימן תקפ

בשמונה בטבת נכתבה התורה יונית בימי תלמי המלך והיה חשך בעולם שלשה ימים; <א> ובט' בו (יג) ו לא נודע איזו היא הצרה שאירע בו ;

ראוי לפרסמו, ומרמז על ספר העיבור לר' אברהם בר חייא הנשיא בשער האחרון (עמ' 109) מה שכתוב שם במאורע של היום הזה, וגם על אגרות שי"ר (מכתב ל"ג, בהוצאת גראבער עמ' 202). אלא שגם בעיון תפלה דנן לא נמצא הסוד במפורש. ובספר העיבור עצמו כתוב: "והוא (כלומר, הנוצרי) נולד לדבריהם בשנת ג' אלפים תשס"א... והוא יום שבת תשעה בטבת וכו'".²³ ! אך במגילת

כותב: עיני ניטל מחבר: הרב אברהם מחלי צבי רוח כתב עת שרידים יב' תשנ"א, גג - נח

** Please treat this text with respect / Responsa Project Bar Ilan University **

15. ספר אבודרהם סדר תפלת התעניות

וחילוק יש ביניהם שארבעת הצומות הם נדחין לפעמים כשחלו בשבת חוץ מעשרה בטבת שאינו חל לעולם בשבת אבל הוא חל לפעמים ביום ששי ומתענין בו ביום ואפילו היה חל בשבת לא היו יכולים לדחותו ליום אחר מפני שנאמר בו (יחז' כד ב) בעצם היום הזה כמו ביום הכפורים ושאר הצומות אינן חלין לעולם ביום ששי.

16. בראשית רבה (וילנא) פרשת בראשית פרשה ב

ד ר"ש בן לקיש פתר קריא בגליות, והארץ היתה תהו זה גלות בבל שנאמר (ירמיה ד) ראיתי את הארץ והנה תהו, ובהו זה גלות מדי (אסתר ו) ויבהילו להביא את המן, וחושך זה גלות יון שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזירותיהן שהיתה אומרת להם, כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלהי ישראל;

17. ספר נר מצוה חלק א - עיני ארבע המלכיות

ויש סילוק גם כן לזה, במה שישראל נפרדים מהשם יתברך על ידי מעשה עגל, שמיד שהוציא אותם ממצרים, ונתן להם התורה, עשו את העגל. וזה נראה שיש פירוד וסילוק לישראל בדבר מה מן השם יתברך מצד עצם ישראל, שאילו היה לישראל חבור לגמרי אל הקדוש ברוך הוא מצד עצמם, לא עשו העגל בראשית, כאשר לקח השם יתברך את ישראל לעם, ומיד שהוציא אותם ממצרים, ונתן להם התורה, עשו את העגל, ודבר זה מורה בודאי כי יש כאן סילוק ופירוד. וכמו שיש להם חיבור וקירוב אל השם יתברך מצד עצמם, כך יש להם גם כן פירוד מצד עצמם. וזה כי כמו שיש לאב חבור וקשור לבנו זה לזה, מצד כי זה הוא האב, וזה הוא הבן, כך יש להם פירוד גם כן בצד מה. כי אב ובן הם מחולקים בעצמם, שזה הוא אב וזה בן, ודבר זה נחשב פירוד. ולפיכך בודאי יש כאן סילוק ופירוד מצד זה, ולכך אמרו לישראל (ב"ר ב, ד) 'כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלהי ישראל'. כי מצד העגל, שעבדו ישראל את העגל מיד שנתן להם התורה, דבר זה מורה כי יש כאן סילוק והפרדה בעצם שלהם.